

Nagehan ÇAKIR

Ondokuz Mayıs Üniversitesi AFB Hukuk Fakóltesi
Medeni Hukuk Anabilim Dalı

NÜKLEER SANTRAL İŞLETENİN HUKUKİ SORUMLULUĞU

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	VII
KISALTMALAR DİZİNİ.....	XVII
GİRİŞ.....	1
1. KONUNUN TAKDİMİ.....	1
2. KONUNUN ÖNEMİ	6
3. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI.....	8

BİRİNCİ BÖLÜM

NÜKLEER SANTRAL İŞLETENİN HUKUKİ SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN KAVRAMLAR, SORUMLULUĞUN TARİHİ GELİŞİMİ VE TEMEL İLKELERİ

1. NÜKLEER SANTRAL İŞLETENİN HUKUKİ SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE	11
1.1. Nükleer Enerji.....	11
1.2. Nükleer Tesis ve Nükleer Santral	16
1.3. Nükleer Santralin İşleteni	19
1.4. Nükleer Madde	20
1.5. Nükleer Hadise	21
1.6. Nükleer Zarar	23
2. NÜKLEER SANTRAL İŞLETENİN HUKUKİ SORUMLULUĞUNUN TARİHİ GELİŞİMİ.....	24
2.1. Uluslararası Hukukta	24
2.1.1. Çernobil Nükleer Kazasına Kadar Olan Dönem.....	28

2.1.2. Çernobil Nükleer Kazasından Fukushima Nükleer Kazasına Kadar Olan Dönem	32
2.1.3. Fukushima Nükleer Kazasından Sonraki Dönem	37
2.2. Karşılaştırmalı Hukukta	39
2.2.1. Amerikan Hukukunda.....	40
2.2.2. İsviçre Hukukunda.....	43
2.2.3. Alman Hukukunda.....	46
2.2.4. Çin Hukukunda	52
2.2.5. Fransız Hukukunda.....	55
2.2.6. Rus Hukukunda.....	57
2.2.7. Japon Hukukunda	59
2.3. Türk Hukukunda	64
3. ULUSLARARASI HUKUKTA NÜKLEER SANTRAL İŞLETENİN SORUMLULUĞUNA ESAS TEŞKİL EDEN TEMEL İLKELER.....	71
3.1. Sorumluluğun İşletene Kanalize Edilmesi İlkesi.....	72
3.2. İşletenin Kusursuz Sorumluluğu İlkesi	78
3.3. İşletenin Sorumluluğunun Miktar Bakımından Sınırlandırılması İlkesi.....	80
3.4. İşletenin Sorumluluğunun Zaman Bakımından Sınırlandırılması İlkesi.....	82
3.5. Zorunlu Mali Güvence İlkesi	84

İKİNCİ BÖLÜM
NÜKLEER SANTRAL İŞLETENİN
SORUMLULUĞUNUN HUKUKİ NİTELİĞİ,
KAPSAMI, ŞARTLARI VE İŞLETENİN
SİGORTA YAPTIRMA VEYA TEMİNAT
GÖSTERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

1. İŞLETENİN SORUMLULUĞUNA UYGULANACAK MEVZUATIN BELİRLENMESİ.....	89
2. SORUMLULUĞUN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	92
3. SORUMLULUĞUN UYGULAMA ALANI	97
3.1. Konu Bakımından	97
3.2. Kişi Bakımından.....	99
4. SORUMLU KİŞİ	103
4.1. Nükleer Santralde Meydana Gelen Hadiselerde	105
4.2. Nükleer Maddelerin Taşınması Sırasında Meydana Gelen Hadiselerde.....	105
4.2.1. Taşıma Faaliyetlerinde Geçici Depolama Sırasında Meydana Gelen Hadiselerde.....	108
4.2.2. Transit Geçişlerde	109
4.3. Diğer Nükleer Hadise Durumlarında.....	111
5. SORUMLULUĞUN ŞARTLARI.....	111
5.1. Nükleer Bir Hadisenin Gerçekleşmesi	111
5.2. Nükleer Hadisenin Nükleer Zarara Sebep Olması	112
5.2.1. Genel Olarak Zarar Kavramı ve Türleri	112
5.2.1.1. Maddi Zarar	113
5.2.1.1.1. Fiili Zarar-Yoksun Kalınan Kar	115
5.2.1.1.2. Doğrudan Zarar- Dolaylı Zarar-Yansıma Zarar	116
5.2.1.1.3. Mevcut Zarar-Müstakbel Zarar-Muhtemel Zarar	117
5.2.1.2. Manevi Zarar.....	118

5.2.2. Nükleer Santral İşletenin Hukuki Sorumluluğunda Zararın Belirlenmesi	121
5.2.2.1. Ölüm ve Yaralanma Halinde Zararın Belirlenmesi ...	125
5.2.2.1.1. Ölüm Halinde.....	131
5.2.2.1.1.1. Cenaze Giderleri ve Ölüm Anına Kadar Ortaya Çıkan Maddi Zarar Kalemleri	131
5.2.2.1.1.2. Destekten Yoksun Kalma Tazminatı.....	132
5.2.2.1.2. Yaralanma Halinde	135
5.2.2.1.2.1. Tedavi Giderleri	136
5.2.2.1.2.2. Kazanç Kaybı.....	138
5.2.2.1.2.3. Çalışma Gücünün Azalması veya Yitirilmesinden Doğan Kayıplar.....	139
5.2.2.1.2.4. Ekonomik Geleceğin Sarsılmasından Doğan Kayıplar	140
5.2.2.2. Eşyaya Verilen Zararın Belirlenmesi	142
5.2.2.2.1. Eşyanın Hasar Görmesi veya Yok Olması.....	143
5.2.2.2.2. Radyoaktif Kirlenme Zararları	146
5.2.2.2.3. Radyoaktif Kirlenme Riskinden Doğan Taşınmaz Değer Kaybı Zararları.....	147
5.2.2.2.4. Eşyayı Kullanma Olanağından Yoksun Kalınması Sebebiyle Uğranılan Zarar.....	154
5.2.2.2.5. Hayvanlara ve Bitkilere Verilen Zararlar	162
5.2.2.3. Diğer Maddi Zararlar	165
5.2.2.4. Çevrenin Kullanılamamasından Kaynaklanan Gelir Kaybı Zararları.....	165
5.2.2.5. Çevrenin Eski Hale Getirilmesi Sebebiyle Yapılan Masraflar	168
5.2.2.6. Önleyici Tedbirlerin Alınmasına İlişkin Yapılan Masraflar	175
5.2.2.7. Nükleer Bir Hadise ile Konvansiyonel Bir Olayın Birleşmesinden Doğan Zararlar.....	177
5.2.2.8. Manevi Zarar.....	179

5.2.3. Nükleer Zararların Belirlenmesinde Nükleer Zarar Tespit Komisyonu	180
5.3. İlliyyet Bağ ı	184
5.3.1. İlliyyet Bağ ı Kavram ı ve Teorileri.....	184
5.3.2. İlliyyet Bağ ına İlişkin Teorilerin Nükleer Santral İşletenin Sorumluluğ u Bakım ından Değ erlendirilmesi.....	189
5.3.3. İlliyyet Bağ ının Kesilmesi	192
5.3.3.1. Mücbir Sebep	193
5.3.3.2. Zarar Görenin Kusuru	194
5.3.3.3. Üçüncü Kiş inin Kusuru	197
5.4. Hukuka Aykırılık	201
5.4.1. Genel Olarak Hukuka Aykırılık Kavram ı	201
5.4.1.1. Subjektif Hukuka Aykırılık Teorisi.....	203
5.4.1.2. Objektif Hukuka Aykırılık Teorisi.....	204
5.4.2. Tehlike Sorumluluğ u Ö zeline Nükleer Santral İşletenin Sorumluluğ unda Hukuka Aykırılık Unsuru.....	207
6. İŞ LETENİN Sİ GORTA YAPTIRMA VEYA TEMİNAT GÖSTERME YÜ KÜ MLÜ LÜ Ğ Ü	210
6.1. İş letenin Sigorta Yaptırma veya Teminat Gösterme Yükü mlü lü Ğ ünün İstisnaları.....	218
6.1.1. İş letenin Kamu İdaresi Olması Hali	218
6.1.2. Taş ıyanın İş leten Sıfatıyla Sigorta Yaptırma veya Teminat Gösterme Yükü mlü lü Ğ ü.....	218
6.2. Nükleer Risklere İliş kin Sorumluluk Sigortasına ve Teminatına Dair Yönetmelik.....	219
6.2.1. Sigorta veya Teminat Tutarları	220
6.2.2. Sigorta Yaptırılma veya Teminatın Gösterilmesi Zaman ı ..	221
6.2.3. Sigorta veya Teminatın Kapsam ı.....	225

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NÜKLEER SANTRAL İŞLETENİNİN SORUMLULUĞUN HÜKÜM VE SONUÇLARI

1. ZARARIN TAZMİNİNE İLİŞKİN GENEL ÇERÇEVE.....	227
2. TAZMİNATIN BELİRLENMESİ.....	228
2.1. Maddi Tazminatın Belirlenmesi	228
2.1.1. Genel Olarak	228
2.1.2. Zarar Görenin Kusuru.....	231
2.1.2.1. Zarar Görenin Zarara Rızası Göstermesinin Etkisi...	233
2.1.2.2. Zarar Görenin Kusurunun Zararın Doğumuna Olan Etkisi	236
2.1.2.3. Zarar Görenin Kusurunun Zararın Artmasına Olan Etkisi	237
2.1.3. Maddi Tazminatın Türleri	238
2.1.3.1. Aynen Tazmin.....	238
2.1.3.2. Nakden Tazmin	239
2.2. Manevi Tazminatın Belirlenmesi.....	240
2.3. Geçici Ödeme	243
2.4. Tazminat Hükmünün Değiştirilmesi.....	247
3. TAZMİNATIN MİKTAR BAKIMINDAN SINIRLANDIRILMASI	249
4. TAZMİNATIN SÜRE BAKIMINDAN SINIRLANDIRILMASI...	252
5. İŞLETENİN SORUMLULUĞUNDA SEBEPLERİN YARIŞMASI	255
6. İŞLETENİN SORUMLULUĞUNDA MÜTESELSİL SORUMLULUK.....	258
7. İŞLETENİN RÜCU HAKKI VE ZAMANAŞIMI.....	261
7.1. Genel Olarak	261
7.1.1. Nükleer Hadiseye Kasten Sebep Olunması Hali	265
7.1.2. Sözleşmeye Dayalı Rücu Hakkı.....	268
7.2. Zamanaşımı	269

8. NÜKLEER RİSKİN SİGORTALANMASI VE NÜKLEER SİGORTA HAVUZLARI.....	275
8.1. Genel Olarak	275
8.2. Nükleer Sigorta Havuzu ve Nükleer Sigorta Havuzunun Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	279
9. TAZMİNAT TALEBİNİN YÖNELTİLMESİ İLE DOĞRUDAN TALEP VEYA DAVA HAKKI	284
10. SORUMSUZLUK ANLAŞMALARI	289
10.1. Genel Olarak Sorumsuzluk Anlaşması Kavramı ve Bu Anlaşmanın Sözleşme Dışı Sorumlulukta Geçerliliği Meselesi ...	289
10.2. Nükleer Santral İşletenin Sorumluluğunda Sorumsuzluk Anlaşmaları.....	293
11. TAZMİNAT TALEBİNDE ZARARIN VE İLLİYET BAĞININ İSPATINA İLİŞKİN SORUNLAR VE İSPAT KOLAYLIKLARI	297
12. YETKİLİ VE GÖREVLİ MAHKEME	305
SONUÇ	311
KAYNAKÇA.....	321